

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Інформаційний бюлетень
Випуск № 9 • Квітень 2020 р.

«ЯК ПОЛІПШИТИ (НЕ)ДИСТАНЦІЙНЕ ВИКЛАДАННЯ?»

У цьому випуску бюлетеня ми продовжуємо тему кращих практик в дистанційній і традиційній очній освіті. Поняття дистанційної освіти достатньо широке. Наприклад, раніше існувала освіта поштою: професор надсилав навчальні матеріали студенту звичайною поштою, студент виконує завдання і повертає їх професору. Звична нам заочна форма здобуття вищої освіти має суттєву дистанційну складову.

Втім, сьогодні під дистанційною освітою мають на увазі передусім методи навчання із використанням інтернет-технологій. Виділяють три основних моделі такої освіти:

① Застосування окремих інтернет-технологій в рамках традиційної «аудиторної» організації занять. Тут інтернет доповнює взаємодію викладачів і студентів у приміщенні університету.

② **Гібридна** дистанційна освіта. Аудиторні заняття переводяться в опосередкований комп'ютером й інтернетом формат проведення, здебільшого зі збереженням традиційного часу проведення занять. Частина завдань студенти виконують за допомоги інтернету, а для інших видів роботи (таких як складання іспитів) відвідують приміщення навчального закладу.

③ **Онлайн-освіта** — організація освіти повністю через інтернет, що передбачає застосування інших методів навчання (наприклад, лекції поділені на короткі фрагменти і доступні студентам тільки у записі; студент може слухати лекції та виконувати завдання у будь-який зручний час; іспит з курсу складається через інтернет тощо).

Сьогодні українські університети вимушено перейшли на гібридну форму організації навчання. Лекції відбуваються через інтернет живо і за розкладом, але очікується, що по завершенні карантину студенти складатимуть іспити у фізичних стінах вишів.

У пропонованому номері бюлетеня ми поговоримо про деякі навчальні прийоми, що були детально розроблені для онлайн-освіти, але значною мірою можуть і мають застосовуватися як у традиційній «аудиторній» освіті, так і під час організації «гібридного» дистанційного навчання, подібного до сьогоднішнього. А саме, пропонуємо кілька міркувань про надання студентам якісного зворотного зв'язку, розробку і застосування схем оцінювання виконаних завдань.

НАГАДУЄМО НАШІ ГОЛОВНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ВИКЛАДАЧАМ З 8-ГО ВИПУСКУ БЮЛЕТЕНЯ

Під час проведення навчання в дистанційному форматі у зв'язку із карантинном:

- Скоротіть обсяг навчального матеріалу, який Ви переводите у дистанційний формат, до дійсно важливих для Вашого курсу ідей.
- Не перевантажуйте студентів завданнями.
- Інформуйте студентів про всі зміни в організації освітнього процесу.
- Запроваджуйте нові методи викладання й оцінювання.
- Зберігайте спокій, підтримку, повагу учасників освітнього процесу одне до одного й інші цінності академічної доброчесності.

ЯК ПОЛІПШИТИ ОНЛАЙН-КУРС?

Ф. Дербі^[1] пропонує кілька порад.

ПОЯСНІТЬ ВАШІ ОЧІКУВАННЯ

Так само, як в аудиторії Ви надаєте студентам письмову інформацію про правила проходження курсу, пояснюєте її усно і час від часу нагадуєте, — викладіть Ваші вимоги в онлайн-овому курсі щонайменше двома різними способами, такими як двоххвилинний відеоролик і стислий силабус.

РОЗДІЛЬТЕ МАТЕРІАЛ НА МЕНШІ ЧАСТИНИ

Онлайн-освіта найбільш ефективна, коли матеріал однієї теми поділений на кілька частин, до кожної з яких студенти дивляться короткі відео (до 10 хв.) і виконують маленькі завдання (насамперед, тести).

НАВОДЬТЕ БІЛЬШЕ ПРИКЛАДІВ

Це мають бути приклади з життя, про які Ви розповідаєте у відеолекції. А також давайте студентам приклади готових робіт — як добре виконаних, так і посередніх, — із поясненням, завдяки чому робота є гарною у першому випадку і як її варто покращити у другому.

СТВОРЮЙТЕ ЛЮДЯНУ АТМОСФЕРУ

Будьте ввічливі й доброзичливі. Пишіть навчальні рекомендації і матеріали не канцелярною мовою строгого підручника, а так, ніби Ви розповідаєте в аудиторії. Додайте до курсу привабливі аудіовізуальні матеріали. Будьте «поруч» зі студентами під час проходження ними Вашого курсу, відповідайте на їхні питання.

ЯК НАДАВАТИ СТУДЕНТАМ ЯКІСНИЙ ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК?

Г. Фіок і Г. Гарсія називають^[2] кілька ознак якісного зворотного зв'язку в онлайн- і традиційній освіті.

РЕГУЛЯРНІСТЬ

Студенти мають одержувати певні відгуки від викладача (нехай це буде й маленький коментар до короткого завдання) упродовж усього курсу. Ідеально, якщо Ви зможете нагадувати студентам про себе щонайменше раз на тиждень.

КОНКРЕТНІСТЬ

Не лише вкажіть студенту, що він зробив неправильно, а й поясніть йому, що саме він має зробити, аби поліпшити свою відповідь.

ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ

Поруч із коментарем про те, що студент зробив неправильно, зверніть увагу на те, що у студента вийшло добре. Зворотний зв'язок не дорівнює суцільній критиці.

СВОЄЧАСНІСТЬ

Якщо студенти одержують відгук на своє завдання більш ніж через тиждень, вони встигають забути, що й до чого в ньому має бути.

РОЗУМНА ДОСТАТНІСТЬ

Надмірна кількість порад дезорієнтує студента.

Г. Фіок і Г. Гарсія також наголошують на перевагах відгуку, висловленого Вами у голос, записаного й надісланого студентам за допомогою інтернету, над письмовим коментарем. Уголос Ви можете надати більше важливих деталей і нюансів, аніж напишете. Аудіо-відгук сприймається більш м'яко, допомагає уникнути непорозумінь, створює відчуття особистого контакту з викладачем. З певним досвідом Ви витратите менше часу на запис усного відгуку, аніж письмового.

Рекомендації Університету Мессі^[3] підкреслюють, що слова «чудово», «добре» чи «погано» — це оцінка **минулої** роботи. Студентам потрібна інформація, яка допоможе їм поліпшити **майбутні** здобутки: «що я маю робити далі?». Запропонуйте студенту новий для нього крок, який він має зробити під час виконання наступного завдання.

Дайте Вашим студентам зрозуміти, які з Ваших коментарів до їхніх робіт — це дійсно рекомендація щось переробити, а які — дискусійні думки, які їм слід взяти до уваги, залишивши власний текст як є. Якщо Ви цього не поясните, студенти подумують, що **всі** Ваші коментарі — це вимоги щось змінити у роботі, а це, напевно, не так.

Не забувайте про сильних студентів. Вони також потребують Вашої думки про те, в яких напрямках їм працювати й розвиватися далі.

Д. Нікол і Д. Макфарлейн-Дік^[4] пропонують сім засад ефективного зворотного зв'язку.

① Фідбек пояснює цілі, критерії, очікування щодо належного виконання завдань.

② Сприяє розвитку самооцінювання і рефлексії студентів.

③ Надає студентам високоякісну інформацію про їхнє навчання.

④ Підтримує діалог студентів із викладачами і одне з одним щодо навчання.

⑤ Заряджає позитивною мотивацією і самоповагою.

⑥ Створює можливості усунути розрив між поточним і бажаним рівнем успішності.

⑦ Інформує викладачів про те, як вони можуть поліпшити своє викладання.

«Щойно за учнями визнається активна роль, як уявлення про зворотний зв'язок має змінитися із механістичного на дбайливе».

David Boud, Elizabeth Katherine Molloy^[5]

НА ЧАСІ РОЗРОБКА

ДЕТАЛЬНИХ СХЕМ ОЦІНЮВАННЯ

В українській освіті поширене застосування недостатньо конкретних, розмитих критеріїв оцінювання результатів навчання. Воно дає викладачу змогу дуже «творчо» підходити до оцінки студентів, надає оцінюванню значного суб'єктивізму, робить очікування викладача недостатньо зрозумілими для студента.

Тому визначте для результату навчання, на перевірку досягнення якого спрямоване важливе завдання Вашого курсу, не менш як два критерії, які дозволять розрізнити зразкове та посереднє виконання цього завдання^[6,c.15]. На цій основі розробіть детальні **схеми оцінювання** Ваших завдань, що включають^[7,c.54-55]:

- Визначені Вами критерії оцінювання.
- Опис різних рівнів відповідності виконаного завдання кожному критерію. Цей опис має бути змістовним: не просто «високий», «середній» чи «низький» рівень виконання, а **чіткі, конкретні ознаки** роботи студента, що свідчать про кожен рівень її відповідності критерію.
- Ці критерії можуть бути бінарними: наявність/відсутність у роботі певної ознаки або правильно/неправильно виконана певна частина завдання.
- Бали за кожен рівень відповідності кожному критерієві.

Зробіть схему оцінювання зрозумілою для неспеціаліста з Вашого предмета, а головне — для студента.

Можливо, Ваша схема передбачатиме за різними критеріями сумарно 30 балів для 20-бального завдання. Тоді добра робота на максимальний бал задовольнятиме лише частині критеріїв, що розширює творчі можливості студента. Це важливо, наприклад, для есеїв, до написання яких немає єдиного підходу.

Попросіть колегу прокоментувати розроблену Вами схему оцінювання.

Така схема полегшить Вам коментування виконаних завдань. Її можна використати для рецензування студентами робіт одне одного*. Це дуже корисний метод навчання, який поглиблює розуміння предмета студентами й розвиває їхнє критичне мислення, а в дистанційній освіті, до того ж, знімає частину роботи з викладача. Студентів можна долучити й до розробки схеми оцінювання, що збільшить їхнє відчуття причетності до Вашого курсу.

Переваги добре підготовлених схем оцінювання^[8]:

- Вони підходять для перевірки практично будь-яких типів завдань, окрім тестів.
- Вони допомагають пов'язати завдання із програмними результатами навчання.
- Вони добре інформують студента про очікування викладача.
- Вони оцінюють ширший набір навичок і активностей студента.
- Вони надають студенту більшу автономію в його навчанні.
- Вони оцінюють як **процес**, так і **результат** роботи студента.

Ідеальної схеми оцінювання не існує. Коли Ви її застосовуватимете до реальних завдань, Ви побачите, що в ній слід вдосконалити.

Гарним доповненням до схеми оцінювання є підготовлений викладачем **перелік типових помилок**, що зустрічаються у студентських роботах. Цей перелік є інструментом самоперевірки студентом власної роботи на предмет наявності або відсутності в ній перелічених Вами недоліків.

Наголосимо насамкінець, що відгуки студентів на роботи одне одного і самооцінювання студентом власної роботи за наданими викладачем критеріями — важливі складові одержаного студентом зворотного зв'язку. Навчіть Ваших студентів ефективно користуватися цими інструментами!

«Різкий перехід до онлайн-навчання у такому масштабі — нечуване явище в історії освіти. Поза сумнівом, майбутні історики... дивитимуться на цю поворотну й непросту мить як на переосмислення освіти, коли онлайн-освіта стала життєздатним рішенням в час глобальної кризи системи охорони здоров'я».

Dr. Sarah Elaine Eaton^[9]

Джерела, що допомогли підготувати цей випуск бюлетеня:

1. Flower Darby. How To Be a Better Online Teacher. URL: <https://www.chronicle.com/interactives/advice-online-teaching?cid=cp234>
2. Holly Fiock, Heather Garcia. How to Give Your Students Better Feedback With Technology. URL: <https://tinyurl.com/w5jlew3>
3. Massey University Assessment Handbook. Principles, Guidelines, and Resources. URL: <https://tinyurl.com/qukmo5v>
4. David J. Nicol, Debra Macfarlane-Dick (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in higher education*, 31(2), 199-218. doi:10.1080/03075070600572090
5. David Boud, Elizabeth Katherine Molloy (2013). Rethinking models of feedback for learning: the challenge of design. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 38(6), 698-712. doi:10.1080/02602938.2012.691462
6. L. Dee Fink. A Self-Directed Guide to Designing Courses for Significant Learning. URL: <https://tinyurl.com/zmschsm>
7. Phil Race. The Lecturer's Toolkit. A practical guide to assessment, learning and teaching. Fourth Edition. Routledge, 2015.
8. Cabrillo College Distance Education Faculty Handbook, p. 7. URL: <https://tinyurl.com/vdpesuh>
9. Sarah Elaine Eaton. The Impact of COVID-19 on Academic Integrity. URL: <https://tinyurl.com/rq2vzwm>

* Зірочкою позначена інформація, що також була наведена у попередніх випусках цього бюлетеня.

БЮЛЕТЕНЬ ПІДГОТУВАВ ЄВГЕН НИКОЛАЄВ. БЮЛЕТЕНЬ РОЗМІЩЕНИЙ НА РЕСУРСІ WWW.SAIUP.ORG.UA

Дана публікація стала можливою завдяки підтримці американського народу відповідно до грантового договору № SLMAQM17CA2015 з Посольством США в Україні. Думки, висловлені тут, належать авторам і не обов'язково відображають точку зору Посольства США в Україні чи Уряду США.

